

UVODNA RIJEČ

Ovaj tematski broj *Vjesnika bibliotekara Hrvatske* posvećen je formalnoj obradi knjižnične građe. Ideja za izradu tematskog broja iznesena je sastanku Radne grupe za edukaciju i primjenu *Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* održanom u studenome 2021. godine. Spomenuta grupa djeluje kao radno tijelo Stalnog odbora za razvoj i održavanje *Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima*, a u mandatnom razdoblju u kojem je započeta izrada tematskog broja vodila ju je Ana Barbarić koja je i inicirala izradbu tematskog broja. Urednički odbor *Vjesnika bibliotekara Hrvatske* ubrzo je prihvatio prijedlog, što je rezultiralo tematskim brojem koji obuhvaća devet radova koji su zajedničkim snagama, kao gošće urednice, uredile visokoškolske nastavnice s odjela / odsjeka informacijskih znanosti iz Osijeka, Zadra i Zagreba, potpisnice ove uvodne riječi.

Tematski brojevi *Vjesnika bibliotekara Hrvatske* posvećeni formalnoj obradi građe iznimno su rijetki. U proteklih dvadeset godina ovaj je tek treći. Broj iz 2003. godine bio je posvećen formalnoj obradi tada nove vrste građe u hrvatskim knjižnicama – elektroničke, a broj iz 2016. godine u velikoj mjeri oslikao je tadašnji trenutak u razvoju *Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* (u daljnjem tekstu *Pravilnik KAM*). Objavljivanjem verzije 1.0 *Pravilnika KAM* u lipnju 2021. godine, ponovo je sazrio trenutak da se hrvatska kataložna zajednica osvrne na postignuto.

Pravilnik KAM počiva na najnovijim međunarodnim načelima, konceptualnim modelima i standardima relevantnim za sve tri baštinske zajednice: *IFLA LRM (Library Reference Model)*, *ICA RiC (Records in Contexts)* i *CIDOC-CRM (Conceptual Reference Model)*, te međunarodnim (*ISBD*, *ISAD(G)*, *CCO* itd.) i nacionalnim standardima i pravilnicima, a svrha je bila osigurati semantičku interoperabilnost podataka među trima baštinskim zajednicama. Navedeno ga čini relevantnim u kontekstu međunarodnih načela i standarda, ali i inovativnim u smislu pokušaja objedinjavanja pravila za knjižnice, arhive i muzeje, što je rijetko viđeno na globalnoj razini. Novi *Pravilnik KAM* postavljen je tako da odgovori na sve zahtjeve suvremene struke, tehnologije i znanosti, a u njegov je nastanak uloženi veliki trud i vrijeme svih uključenih dionika. Upravo zbog navedenog možemo reći kako *Pravilnik KAM* nudi svojevrsna inovativna rješenja za ujednačeno određivanje, standardiziran opis i pristup baštinskoj građi s ciljem stvaranja uvjeta za dijeljenje, povezivanje, integraciju i ponovnu uporabu podataka neovisno o kontekstu u kojem se građa nalazi unutar ustanove. Tako bi se njegovom implementacijom trebala postići racionalizacija poslovanja, bolja dostupnost informacija o

baštinskoj građi, ali i na najučinkovitiji način odgovoriti na raznovrsne informacijske potrebe korisnika.

Broj otvara rad Kristine Feldvari, Kornelije Petr Balog i Borisa Badurine koji donosi rezultate istraživanja o tomu u kojoj su mjeri stručnjaci iz hrvatskih arhiva, knjižnica i muzeja, zaduženi za izradu metapodatkovnih elemenata za opis i pristup građi u svojim ustanovama, upoznati i spremni primjenjivati *Pravilnik KAM*. Rad osvjetljava koje bi napore baštinske zajednice trebale poduzeti kako bi uklonile prepreke uspješnoj implementaciji novog kataložnog pravilnika. Slijedi rad „Ontologija *Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima*“ autora Mirne Willer, Ane Vukadin, Borisa Bosančića, Ariana Rajha i Gorana Zlodija. Cilj je rada prikazati operativnu ontologiju *Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* kao komplementarnog standarda imenskog prostora tekstualnom izdanju *Pravilnika KAM, verzija 1.0* objavljenog 2021. godine. Idući rad, koji su zajedničkim snagama napisale Antonija Filipeti, Marta Romac i Jelena Balog Vojak, analizira podatke o edukacijama za primjenu *Pravilnika KAM* u petogodišnjem razdoblju: teme, formate, trajanje edukacija, broj polaznika te rezultate evaluacijskih upitnika – zadovoljstvo polaznika edukacijskim sadržajima i predavačima te primjenjivost na radno mjesto. Slijedi rad autorica Elie Ekinović Micak, Ane Knežević Cerovski i Petre Pancirov u kojem je istražena komparativno-korelacijsku problematika oblikovanja pristupnica za korporativna tijela u AKM-zajednici u skladu s trenutačnom praksom te *Pravilnikom KAM*. Rad Ane Vukadin i Lucije Zore analizira i uspoređuje arhivističke i bibliografske modele za opis jedinice filmske građe te prikazuje rješenja proizašla iz njihova usklađivanja u *Pravilniku KAM*. Rad Sonje Pigac i Ingeborg Rudomino analizira i procjenjuje mogućnosti primjene *Pravilnika KAM* na opis *online* neomeđene građe u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, odnosu na trenutačno korištene standarde i postojeću kataložnu praksu. Rad Mire Miletić Drder predstavlja *Pravilnik KAM* u kontekstu obrade kartografske građe te istražuje mogućnosti primjene *Pravilnika KAM* na opis kartografske građe. U radu Ariana Rajha iz arhivističke perspektive objašnjava se postupak vrednovanja arhivskoga gradiva, njegove veze s drugim postupcima nad arhivskim gradivom, definira se i katalogizira pojam vrijednosti arhivskoga gradiva, potom dekonstruiraju mogući odnosi vrednovanog arhivskog gradiva s korištenjem te se ukazuje na mehanizam semiotike arhivskoga gradiva kao znaka. Tematski broj zaključuje rad, odnosno izvješće o testiranju *Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* koje su priredile Jelena Balog Vojak, Tanja Buzina, Elia Ekinović Micak i Ana Vukadin. Testiranje je provedeno u 18 ustanova, tj. 6 knjižnica, 8 muzeja i 4 arhiva, a imalo je četiri temeljna cilja: ispitati primjenjivost *Pravilnika KAM* na različite vrste građe; ispitati primjenjivost odredbi *Pravilnika KAM* u određenom formatu podataka ili informacijskom sustavu; steći uvid u moguće tehničke i organizacijske preduvjete primjene *Pravilnika KAM* te procijeniti je li za primjenu

Pravilnika KAM potrebna dodatna edukacija i ako jest, u kojim ju je segmentima potrebno provesti.

Nadamo se da će tematski broj *Vjesnika bibliotekara Hrvatske* zainteresiranim čitateljima dati uvid u dosege hrvatske kataložne teorije i prakse u sadašnjem trenutku te pridonijeti donošenju nekih budućih odluka.

U Osijeku, Zadru i Zagrebu, 25. kolovoza 2023.

Ana Barbarić, Kristina Feldvari i Marijana Tomić
gošće urednice